

HIPERREALIZAM – 20. ST

SADRŽAJ

Uvod	3
Povijesni razvoj hiperrealizma	3
Hiperrealizam u Hrvatskoj	3
Karakteristike hiperrealizma	4
Tehnike hiperrealizma	4
Glavni umjetnici i djela	5
Filozofski i društveni utjecaj hiperrealizma	9
Moderni hiperrealizam	9
Zaključak.....	9
Literatura.....	10

Uvod

Hiperrealizam je umjetnički pravac koji se razvio krajem 1960-ih i početkom 1970-ih godina u SAD-u. Karakteriziran je primjenom ekstremnog realizma u prikazu detalja, često nadmašujući ono što ljudsko oko može uočiti. Inspiriran fotorealizmom, gdje slike izgledaju kao da su izašle direktno iz fotoaparata, hiperrealizam nastoji prikazati stvarnost na način koji djeluje gotovo nadrealno tj. toliko savršeno da ponekad izaziva osjećaj otuđenja kod promatrača. Kritičari ponekad optužuju hiperrealizam za nedostatak „duše“ ili preveliku opsjednutost tehnikom. No, upravo u spoju tehničke preciznosti i konceptualne složenosti proizlazi originalnost. Gledatelji često reagiraju emocionalno, od divljenja do nelagode. U ovom seminaru ćemo istražiti podrijetlo, razvoj, ključne umjetnike, tehnike te filozofsku dimenziju hiperrealizma.

Povijesni razvoj hiperrealizma

Pojam hiperrealizma prvi put se pojavljuje 1973. godine kada je veliki belgijski trgovac umjetninama Isy Brachot dao naslov „L’hyperréalisme“ za jednu od najvećih izložbi u svojoj galeriji u Bruxellesu. Međutim, hiperrealizam se prvenstveno primjenjuje na neovisni umjetnički stil i pokret kakav se razvio u zapadnom svijetu od ranih 2000-ih.

Hiperrealizam je umjetnički pokret rođen iz fotorealizma u Sjedinjenim Američkim Državama, ali se ubrzo proširio i na Europu. Dok fotorealisti koriste fotografiju kao osnovu za slike, hiperrealisti teže emocionalno snažnijem izrazu i uključuju subjektivnu interpretaciju u svoja djela.

Kao umjetnički pravac, hiperrealizam je utemeljen u kontekstu postmoderne, kada su umjetnici željeli odgovoriti na konceptualnu umjetnost i apstraktni ekspresionizam iz sredine 20. stoljeća. Ključnu ulogu u popularizaciji hiperrealizma odigrali su umjetnici poput Chucka Closea, Richarda Estes i Audreya Flack i Rona Muecka.

Hiperrealizam u Hrvatskoj

U Hrvatskoj ne postoji velika hiperrealistička scena, no pojedini umjetnici i kipari koriste hiperrealističke elemente, osobito u portretima i figurativnom kiparstvu. U zadnjih desetak godina na izložbama suvremene umjetnosti mogu se vidjeti radovi koji pripadaju ovom pravcu, često u kombinaciji s multimedijom. Slikar Eugen Varzić među zanimljivijim je domaćim predstavnicima hiperrealizma.

Karakteristike hiperrealizma

Osnovne karakteristike hiperrealizma uključuju:

- nevjerojatnu preciznost u detaljima
- korištenje fotografije kao osnove za rad
- naglašavanje tekstura, površina, refleksija, svjetla i sjena
- emocionalnu distanciranost ili otuđenje
- često hiperbolizirane ili naglašene aspekte stvarnosti

Hiperrealizam ide korak dalje od fotorealizma pošto fotorealizam pokušava imitirati fotografsku preciznost, dok hiperrealizam dodaje umjetnikov komentar, emociju ili filozofsku dimenziju u prikazu.

Najčešće teme hiperrealizma su ljudske figure, portreti, mrtva priroda, urbani život i pejzaž.

Tehnike hiperrealizma

Hiperrealisti koriste niz sofisticiranih tehnika:

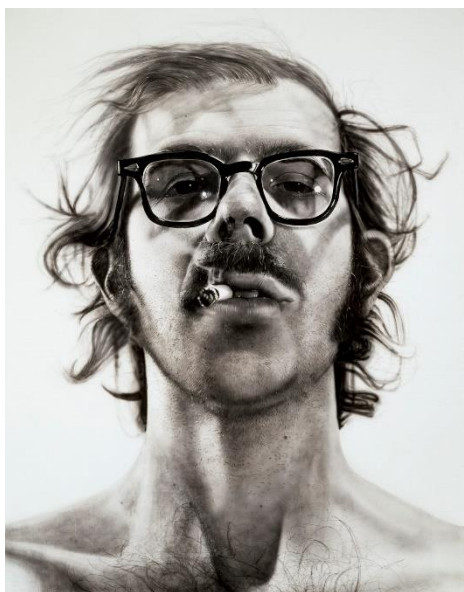
- projekcija fotografija na platno
- rad s “airbrushom” za stvaranje savršeno glatkih površina
- uporaba povećala za detalje
- slojevito nanošenje boja
- precizna obrada svjetla i sjene

Kod skulpture, hiperrealisti poput Muecka koriste materijale poput silikona, fiberglasa i ljudske kose kako bi postigli maksimalni realizam.

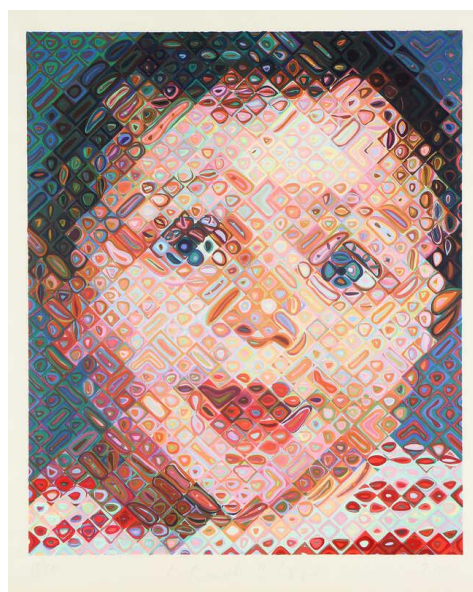
Glavni umjetnici i djela

Chuck Close

Chuck Close (1940–2021) bio je američki slikar, grafičar i fotograf najpoznatiji po svojim ogromnim, nevjerojatno detaljnim portretima. Počeo je kao fotorealist u kasnim 1960-ima, koristeći fotografije kao osnovu za slike, no tijekom karijere razvio je vlastiti prepoznatljiv stil. Na početku karijere koristio je crno-bijele fotografije koje je prenio na platno pomoću rešetke kako bi precizno prenio proporcije. Kasnije je razvijao mozaikalni stil, stvarao je slike od tisuću malih apstraktnih kvadratića ili točkica koji se izbliza čine neurednima, ali izdaleka čine savršeno prepoznatljivu sliku.

Big Self-Portrait (1967–1968)

Emma (2000)

Chuck Close je slikao portrete u realnoj veličini (ili čak većim), često fokusirane na lice s prikazom svake pore, bore, dlačice i sjene. Modeli su najčešće bili njegovi prijatelji, članovi obitelji ili poznati umjetnici.

Svojim je radom pomaknuo granice između fotografije i slikarstva te inspirirao brojne umjetnike. Njegov pristup umjetnosti često se opisuje kao meditacija o identitetu, percepciji i ljudskoj individualnosti.

Godine 1988. doživio je paralizu nakon puknuća krvne žile u kralježničnoj moždini, što mu je onemogućilo korištenje većine tijela. Unatoč tome, nastavio je slikati pomoću posebnih držača za kistove pričvršćenih za ruku i razvio tehniku koja mu je omogućila daljnji rad.

Audrey Flack

Audrey Flack je američka slikarica, kiparica i pionirka hiperrealizma. Smatra se jednom od prvih umjetnica koja je kombinirala fotorealistički stil s emocionalnim i simboličkim elementima, čime je značajno obogatila taj pravac. Tijekom 1970-ih Flack je počela slikati mrtve prirode koristeći fotografije kao predložak. Njena djela su hiperrealistička, ali s emocionalnom i simboličkom dubinom. Često koristi motive poput svijeća, ogledala, nakita, voća, ruževa, satova i figurica, čime povezuje prošlost i sadašnjost, prolaznost i ljepotu.

Marilyn (Vanitas) (1977)

Wheel of Fortune (Vanitas) (1977–1978)

Za razliku od mnogih hiperrealista koji su se usredotočili na hladnu preciznost, Flack je u svoje radove unosila osobne i emotivne elemente. Njene slike često istražuju teme ženstvenosti, ljepote, mitologije i vremena.

Od 1980-ih Flack se sve više posvećuje kiparstvu, stvarajući skulpture heroína iz mitova i povijesti, kao što su Meduza, Krizantema ili likovi iz grčke mitologije. Njezine skulpture slave snagu i kompleksnost žene.

Audrey Flack je bila:

- prva žena hiperrealistica koja je uvrštena u kolekciju MoMA (Museum of Modern Art, New York),
- pionirka u povezivanju fotografskog realizma s dubokom simbolikom
- snažan ženski glas u umjetničkom svijetu koji je dugo bio muška domena

Richard Estes

Richard Estes se smatra jednim od pionira fotorealizma. Njegova djela poznata su po izvanrednoj preciznosti, posebice u prikazivanju gradskih pejzaža, refleksija, izloga, staklenih površina i urbanih detalja. Estes je poznat po savršenoj perspektivi, čistim linijama, pažnji prema refleksijama i svjetlosnim efektima. Njegove slike često djeluju hladno i distancirano, ali vizualno hipnotiziraju promatrača.

Telephone Booths (1967)

Nedick's (1970)

Krajem 1960-ih počeo je slikati gradske scene s izuzetnom preciznošću. Fotografirao bi ulice, izloge, autobuse, automobile, pa koristio te fotografije kao predloške za slike. Za razliku od ranijih realista, Estes nije slikao prema promatranju izravno iz prirode, već prema fotografijama, što ga je svrstalo u fotorealizam.

Ron Mueck

Ron Mueck je australski kipar poznat po hiperrealističkim skulpturama ljudskih figura koje prikazuju izvanrednu razinu detalja. Od bora, dlačica i vena do izraza lica i emocija. Njegove skulpture fasciniraju jer se kreću između realnog i nadrealnog, često manipulirajući veličinom (minijature ili gigantske figure), što kod gledatelja izaziva snažnu emocionalnu reakciju. Mueck je ušao u svijet umjetnosti 1996. godine kad je britanska slikarica Paula Rego predložila njegov rad Charlesu Saatchiju, slavnom britanskom kolekcionaru. Njegova skulptura **Dead Dad (1997)** je hiperrealistički prikaz tijela njegova preminulog oca u umanjenoj veličini koja je izazvala ogroman interes na izložbi *Sensation* u Londonu.

Dead Dad (1997)

Mask II (2001-2002)

Mueck koristi smolu, silikon, fiberglas i često pravu ljudsku kosu za izradu figura. Radi gotovo sve sam, opsesivno pazeći na svaki detalj, a figure izrađuje u razmjerima koji uvijek pomalo šokiraju publiku (npr. novorođenče veličine 5 metara ili starica visoka samo 60 cm).

Filozofski i društveni utjecaj hiperrealizma

Hiperrealizam često ulazi u dijalog s pitanjima percepcije i stvarnosti. Postavlja pitanje: je li ono što vidimo doista ono što postoji? U društvenom smislu, hiperrealizam se može shvatiti kao reakcija na preopterećenost vizualnim informacijama u suvremenom svijetu, kao i na otuđenje koje proizlazi iz konzumerističke kulture.

Jean Baudrillard, u svojoj knjizi *Simulacra and Simulation* (1981), govori o hiperrealnosti kao stanju u kojem kopija zamjenjuje original, što se može povezati s hiperrealističkim tendencijama u umjetnosti. Na taj način, hiperrealizam nije samo formalni pravac, već i komentar na suvremeno društvo.

Moderni hiperrealizam

U današnjem digitalnom dobu, gdje je vizualna informacija sveprisutna, hiperrealizam nas prisiljava na sporije promatranje. Umjetnici poput Pedro Camposa (Španjolska) i Robin Eleyja (Australija) istražuju nove teme — od konzumerizma do pitanja identiteta.

Moderni hiperrealizam također istražuje:

- ekologiju i odnos čovjeka prema prirodi
- utjecaj tehnologije na tijelo i identitet
- psihološka stanja i unutarnje konflikte

Osim slikarstva i skulpture, hiperrealizam se proširio i na grafiku, fotografiju, pa čak i virtualnu umjetnost.

Zaključak

Hiperrealizam je umjetnički pravac koji pomiče granice percepcije, stavljajući promatrača pred djela koja oduzimaju dah svojom tehničkom savršenosti, ali ga istovremeno potiču na razmišljanje o stvarnosti i interpretacijama. Kroz istraživanje njegovih korijena, karakteristika, umjetnika i filozofskih implikacija, postaje jasno da je hiperrealizam više od pukog „imitiranja fotografije“ te da je to umjetnički odgovor na svijet u kojem živimo. Hiperrealizam je više od puke tehničke vještine, to je umjetnost koja istražuje granice percepcije, postavlja pitanja o stvarnosti i iluziji i potiče nas na novo promatranje svakodnevice. U vremenu u kojem su slike često jeftine i brzo prolazne, hiperrealizam vraća vrijednost gledanju i kontemplaciji.

Literatura

Gombrich, E. H. (1995). *The Story of Art*.

Meisel, L. K. (2002). *Photorealism at the Millennium*.

Baudrillard, J. (1981). *Simulacra and Simulation*.

Zelanski, P., & Fisher, M. P. (2006). *The Art of Seeing*.